

„ДЕТСТВОТО ПРИ СОЦИАЛИЗМА“ – ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА РЕКОНСТРУКЦИЯ В РАБОТИЛНИЦА ПО ИСТОРИЯ

Анелия Ковачева, Поля Якимова
Математическа гимназия „Гео Милев“ – Плевен

Резюме. Статията разглежда разработването от страна на учениците на тема, свързана с близкото минало. Целта е попълването на повърхностни до момента знания, подтикването на участниците да представят свои наблюдения и изводи, без да се влияят от чужди оценки или предубеждения.

Keywords: research work, knowledge, history, socialism, analysis

Избраната тема е от периода на социализма, така нареченото „близко минало“. Мотивите за избора са свързани с наблюдения и съответните изводи в пряката работа на преподаватели по история и цивилизация. Вече повече от 20 години съвременното поколение е оставено да има повърхностни познания и непълни представи за този период. Учителите, по редица обективни и субективни причини, нямат възможност да навлязат в дълбочина при изучаването на българския социализъм, да доведат учениците до неговото осмисляне като етап от историческото ни развитие. Затова – и под влияние на пристрастна в оценките семейна среда – се стига до неговото отричане или възхваляване, без да се разбира идейната му и политическа същност. Поради липса на необходимото познание учениците не могат да изведат сериозни доказателствени аргументи за твърденията си, били те утвърждаващи, или отричащи.

Темата „Пътеводител в детството на социализма“ е избрана с мисълта, че тя е близка до 16 – 17-годишните ученици и така те ще могат да правят съпоставка между „вчера“ и „днес“ и на базата на собствения си житейски опит. Изучаването чрез съпреживяване има за цел да ги отведе до разбирането на идеологически принципи и политики, с което да добият една по-цялостна картина на социалистическото общество.

Водещо беше и убеждението, че поколенията, въпреки изпитанията, които поставя пред тях историческата ни еволюция със своите превратности, трябва да търсят мостовете на приемственост, разбиране и уважение помежду си.

За решаването на този междупоколенчески проблем може да помогне само опознаването на близкото минало – процес, който умишлено е оставен на забрава. Отърсването от оценки на принципа „черно“ или „бяло“ може да дойде единствено след неговото задълбочено осмисляне и проумяване като време, живяно от хората и което, като всяко историческо време, съдържа в себе си многообразие от личностни съдби.

Работата по темата на проекта се прие от учителите като сериозно професионално предизвикателство. Не липсваха основателни страхове, но любопитството от проверка на възможности и качества надделя.

Групата, с която се работи, са 15 ученици от X и XI клас. В тематичния план се заложиха два модула, в които се проучиха и направиха реконструкции на соцмоделите от живота на младите хора в близкото минало.

I модул: Организираният живот на пионера

II модул: Комсомолът и неговата роля за възпитанието на социалистическата младеж

Във фокуса се постави разнообразна изследователска работа с цел да се открият характерни черти и модели на пионерския и комсомолския живот и съответно да се представят пред публика в рамките на двете задължителни представителни изяви по регламента на проекта.

Задачите, които се осъществиха, са в широк план:

Изучаване целите, задачите, структурата и символите на пионерската организация. Подготовка на публична изява „В страната Пионерия“, която включи възстановка на кът на отряда, възстановка на пионерски сбор, проучване на материали и изготвяне на презентация на тема „Пионерският лагер“.

Изучаване целите, задачите, структурата и символите на Димитровския комсомол.

Публична изява на тема „Младежта при социализма – в опит да се преодолее идеологическата норма“, която съдържа представяне на индивидуални или екипни проучвания под формата на презентации. Обекти на изследване бяха Комсомолът, като идеологическа институция със своите възпитателни цели и задачи; младежкият дом в Плевен в организацията на свободното време на младите хора; модата „вчера“ и донякъде „днес“; бригадирското движение – вяра или скептицизъм в системата; Димитровград – открит музей на социализма; Пеньо Пенев – поетът на бригадирското движение.

Заклучително занятие, на което се проведе дискусия по казуса „Демокрацията или социализмът дават по-добри възможности за реализация на младите хора?“. В обсъждането се доказваха четири тези: при социализма системата „се грижи“ за реализацията на младите хора; социализмът те ограничава в избора; при демокрацията имаш право на избор и разнообразие; при демокрацията животът е много по-несигурен.

Осъществи се разнообразна изследователска работа:

– Проучване на литература и документи в отдел „Краезнание“ на Регионална библиотека в Плевен и Центъра за работа с деца (бивш Пионерски дом).

– Събиране на информация чрез анкети от родители, бивши служители в двете казионни организации и разбира се, двете учителки ръководителки.

– Организира се много полезна и съдържателна среща с преподаватели във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ – проф. Иван Еленков, доц. Даниела Колева и д-р Светла Казинарска, които също работят по тази тема.

– Беше посетен Музеят на социалистическото изкуство в София.

– С кинокритичката Геновева Димитрова се проведе разговор за филми, обект на които са проблеми и житейски съдби на младите хора при социализма.

Практическата част от работата се оказа най-любимата дейност на учениците. Изработиха се следните продукти:

– Информационно табло, което представи проекта.

– Седем презентации, отразяващи теми по модулите.

За двете представителни изяви дейностите са много: събиране на материали за онагледяване, изготвяне на проект и аранжиране на кът на отряда, изработване на сценарии за двете изяви, съставяне на текстове под формата на доклад на отрядния председател, пионерски поръчения, разучаване на стихотворения и рапорти, избор на подходяща музика за озвучаване, съставяне на анкетни листове за интервюта и самото им провеждане, разработване на план за дискусията и др.

– Структуриране и дизайнерско оформление на **Дневник на проекта**, подготвен за печат и издаден книжно тяло.

Обобщение и изводи

В проведена на края анкета и при редица обсъждания участниците в „работилницата“ изразиха своето мнение, дадоха своята оценка за метода на работа; за участието си в организирането на работния процес; за съвместната си работа със съученици, родители и други членове на семейството, както и с представители на институции от времето на социализма и съвременни научни институти; за полезността от придобитите умения и получените знания; за удовлетвореността от крайния резултат.

След обобщаване на изказаните мнения ръководителите имат основание да направят извода, че извършената дейност по проекта е положителна, а резултатите – многопосочни, защото:

– учениците се докосват до миналото, поставят се в ролята на изследователи, разчупват се рамките на традиционния модел на възприемане на историята от близкото минало и по-точно – темата за мястото и ролята на децата в него;

– постига се насърчаване на стремежа към лична изява на учениците и нарастване на самочувствието им, че могат да се справят самостоятелно с нетрадиционни задачи;

– от практическа гледна точка те участват във всички етапи на работния процес. Получават знания, които стават източник за самостоятелно ориентирание и придобиване на нови знания и умения. С уменията чрез готовия продукт реализират практическата полезност на знанията и изпитват творческа удовлетвореност от добре свършената работа;

– силен момент в работата се оказва и осъществяването от учениците сътрудничество с институциите, което разширява кръгозора им и уменията за комуникация. Отчита се сериозно и ангажирано отношение на родители и близки към този вид дейност.

Подобни дейности стимулират не само учениците, те дават увереност и на учителя, че новостите и нетрадиционните задачи се възприемат добре както от учениците, така и от колегите, и от родителите.

След всички часове на упорита и сериозна работа между участниците в нашата импровизирана работилница някак приятно шеговито се наложи и поздравът „Винаги готов!“.

Учениците са готови да продължат работата по този начин и по други практически насочени задачи извън учебните занятия.

“CHILDHOOD UNDER SOCIALISM” – RESEARCH RECONSTRUCTION IN HISTORY WORKSHOP

Abstract. The article shows the process of students’ work on a specific topic related to the recent past. The aim is acquiring additional knowledge, provoking participants to present their own observations and conclusions without being influenced by external assessments or preconceptions.

✉ **Mrs. Anelia Kovacheva, Mrs. Polyak Yakimova**
“Geo Milev” High School of Mathematics
Pleven, Bulgaria
E-mail: mg_plewen@abv.bg